Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 532049

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	06 februari 2015
Kadaster deel/nr	82953/142

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Wassenaar	Wassenaar, Wassenaar	Zuid-Holland, Zuid-Holland

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Wassenaar	E			634
Wassenaar	E			382

*Omschrijving***

Inleiding

De SCHUIL- EN COMMANDOBUNKER met KEUKENBUNKER uit 1942 met RINGSTÄNDE en BETONBLOKKEN is gebouwd op het terrein van historische buitenplaats Clingendael. Het hoofdhuis Clingendael was in 1940 door de rijkscommissaris Seyss-Inquart geconfisqueerd en door hem als woning in gebruik genomen. De buitenplaats en de bunker maakten in WOII deel uit van de Stützpunktgruppe Clingendael. Het Stützpunkt Clingendael kende een civiel gebruik, die aansluit op de militaire Stützpunktgruppe Scheveningen gericht op de verdediging van Den Haag en onderdeel van de Atlantikwall. De bunker ligt aan de Van Brienenlaan, binnen de van rijkswege beschermde aanleg van de buitenplaats, en diende gedurende WOII als veilig onderkomen van de rijkscommissaris en zijn staf en tevens als oorlogscommandopost. Na de oorlog werd de bunker in gebruik genomen door het Nederlandse leger als commando- en communicatiecentrum bij aansturing van buitenlandse inzet van het Nederlandse leger.

Omschrijving

De SCHUIL- EN COMMANDOBUNKER vermomd als landbouwschuur, werd in 1942 gebouwd door de Abteilung Siedlung und Bauten onder leiding van architect August Kubitza. De bunker meet 60 bij 30 meter en heeft een zeer hoog opgaande kap. Eraan vast gebouwd is een KEUKENBUNKER van het type 645 (645 Doppel). Op het terrein liggen 4 RINGSTÄNDE (geschutbunkers) ter bescherming van de bunker. Verder enkele piramidevormige BETONBLOKKEN waaraan de tuien van de bij de bunker behorende zendmast (niet meer aanwezig) bevestigd waren.

De rechthoekige schuil- en commandobunker van tweeëneenhalve verdieping heeft een wanddikte van 2,5 meter en een dakdikte van 4 meter. De betonnen muur is (gedeeltelijk) beschilderd in baksteenmotief. Het dak wordt gevormd door een zeer zwaar uitgevoerde, betonnen tentconstructie met betonnen spanten (ter plaatse in één stuk gegoten) waarop zogenoemde 'Bims betonplaten' liggen. Op de platen liggen panlatten en dakpannen. De enorme schoorstenen op het dak functioneren als observatietorens en ook als verhoogde opstellingen van luchtafweergeschut. De torens zijn toegankelijk via het dak (onder het pannendak).

Zowel de (nood)ingang van de schuil- en commandobunker als van de keukenbunker zijn door schietgaten beveiligd.

INTERIEUR: Op de begane grond bevond zich de kamer van Seyss-Inquart, daarnaast zijn hier onder meer de machinekamer, stookkamer en een keukenvertrek gevestigd. Op de verdieping zijn vele kleine vertrekken. In de keukenbunker bevinden zich originele Duitse dubbele stalen deuren (van het type 434 P01).

Waardering

De SCHUIL- EN COMMANDOBUNKER met KEUKENBUNKER uit 1942 met RINGSTÄNDE en BETONBLOKKEN is van algemeen belang uit oogpunt van stedenbouwkunde, architectuurhistorie, cultuurhistorie en militaire historie:

- als onderdeel en als markering van een donkere periode in de geschiedenis van buitenplaats Clingendael;

- vanwege een historisch relevante bewoningsfase in de geschiedenis van buitenplaats Clingendael;

- als onderdeel van het kralensnoer van bunkers en bunkercomplexen langs de Nederlandse kust, die onderdeel vormen van de Atlantikwall en waartoe tevens een aantal belangrijke commandobunkers en bijvoorbeeld vliegvelden in het binnenland behoorden;

- als zichtbare en tastbare onderdelen van een complex militair systeem, waar naast de betonnen werken ook zaken als ringstände behoorden nog aanwezig zijn;

- als belangrijk verdedigingswerk uit de periode na de oorlog en ten tijde van de Koude Oorlog;

- als voorbeeld van in het werk gestorte betonnen bouwwerken in een houten bekisting die nog zichtbaar is in de huid van de bunkers;

- als representatief voorbeeld van camouflagearchitectuur, die zowel tot uiting komt in de vorm (landbouwschuur, schoorstenen) als in de afwerking (schildering van baksteenimitatie);

- vanwege de historische ruimtelijk-functionele relatie met de buitenplaats Clingendael;

- vanwege de mate van gaafheid in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering;

- vanwege de beeldbepalende situering aan de rand van buitenplaats Clingendael.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Bomvrij militair object	Schuilplaats
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Bomvrij militair object	Commandopost